

לב המזעזעים

עלון חודשי בענייני הלכה ומנהגים, מתוך סדרת הספרים "לב המזעזעים"

גיליון קנ"ה

הלכות והליכות בעניין 'חודש אלול'

הטעם שניתן חודש אלול לתשובה קודם עשרת ימי תשובה כדי לעשות הכנה לתשובה עליונה, משל לרופא שרצה לתת סם חזק ומשלשל מזה עושה, ביום הראשון נותן לו סם חלש לרפאות את בני מעיו לשלשלו מעט, ביום השני נותן לו סם חזק המשלשל יותר, כן ניתן חודש אלול לעשות בו הכנה לתשובה על ידי סליחות ולימוד חזק ממנהגו ובזה יהיה תיקון לעונות, ולאחר מכן באים עשרת ימי תשובה שהם גדולים ומטהרים לגמרי את האדם מעונותיו (ברכת חיים לרבינו יוסף חיים הפטר נצבים).

דורשי רשומות אמרו

אלול ראשי תיבות: אני לדודי ודודי לי (שיר השירים ו ג). שהוא רמז לתפילה שהיא רינת דודים, וסופי תיבות ד' יודים שהם ארבעים כנגד ארבעים יום עד יום כיפור (ב"ח תקפא ב, משנ"ב תקפא בהקדמה), לפי שאלו ארבעים יום התשובה מתקבלת להיות לבו אל דודו בתשובה ואז דודו קרוב לו לקבל תשובתו מאהבה.

אלול ראשי תיבות: "איש לרעהו ומתנות לאביונים" (אסתר ט כב) והוא רמז להרבות בימים אלו בצדקה ובמתנות לאביונים ובגמילות חסדים בין איש לרעהו (א"ר תקפא א).

אלול ראשי תיבות: "ומל ה' את לבבך ואת לבב זרעך" (דברים ל ו) שהחודש הזה הוא זמן המסוגל למילת הלב שזה תשובה (בעל הטורים דברים ל ו).

ומוסיף השל"ה: ומסתבר מאחר שהוא החודש האחרון בשנה עושים בו תשובה על מה שפגם כל השנה (ריש מסכת ר"ה).

ופסוקים אלו רומזים לשלשה דברים שהם, תשובה, תפלה וצדקה, שצרכים להזדרז בהם בחודש זה, "ומל ה'" רומז לתשובה, "אני לדודי" רומז לתפילה שהיא רינת דודים, "איש לרעהו ומתנות לאביונים" רומז לצדקה (קיצור שולחן ערוך קכח א).

אלול ראשי תיבות: "אשר לא צדה והאלוהים אנה לידו ושמתי לך מקום" (שמות כא יג), **ביאור:** שאף השוגג צריך תשובה וכפרה בימים אלו והם לו כמפלט היחידי לינצל (האריז"ל פרי עץ החיים שער ר"ה פרק א).

"מר"ח ואילך הם ימי הרחמים והסליחות וימי רצון ויש לכל אדם לעורר לבו בתשובה ולעשות לכפר את אשר חטא על הנפש מיום היותו ולמען יזכה בהישפטו כשבת המלך על כסא דין ביום הרת עולם" (מטה אפרים תקפא א).

חודש אלול

שם החודש בתורה: לפי מנין החודשים שבתורה אלול הוא החודש השישי מניסן והחודש השנים עשר מתשרי.

שם נוסף לחודש אלול "חודש הרחמים".

לשון החודש: אלול מלשון מעולה שנאמר (מלכים ו א) "ובלולים יעלו" לפי שבכ"ה באלול נברא העולם (מדרש שמות החודשים).

ביאור אחר: אלול מלשון קציר, ובארמי חיפוש וחיטטו. **ויש אומרים:** מלשון לתור כמו שפירש אונקלוס על הפסוק (במדבר יג ב) "שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען" ויתורו ויאללון דהיינו שענין של החודש הזה הוא חיפוש וריגול וחקירה שיחקור האדם את מעשיו ודרכיו.

מזלו של חודש אלול נראה כבתולה (ספר יצירה פרק חמישי משנה ט). **והטעם:** על שם הפסוק (ירמיה לא כ) "שובי בתולת ישראל שובי אל עריך אלה" לפי שחודש זה נקבע לתשובה (ספר יצירה שם).

טעם אחר: לפי שאז נראית השמש כדמות בתולה הקוצרת שיבולים במגל המזורה על זמן הקציר (שפתי חכמים הקדמה לר"ה פרק ו המזלות ב).

חודש מלא או חסר: אלול תמיד חסר [כ"ט יום] וזה מימות עזרא כדאמרינן (ר"ה יט ב) מימות עזרא לא מצינו אלול מעובר של שלושים יום.

חודש הרחמים והסליחות

חודש אלול הוא חודש הרחמים והסליחות וימים אלו מיוחדים לעשיית תשובה (טור תקפא), והטעם: משום שבו ביום עלה משה רבנו למרום לקבל לוחות אחרונות, ונשתהה שם ארבעים יום וירד בעשירי בתשרי שהיה אז גמר כפרה, ומאז הוקבעו ימים אלו לימי רצון ויום העשירי בתשרי ליו"כ (טור לבוש תקפא א, קצוש"ע קכח א).

לע"נ מרת חנה הנטשע בת רבי אלתר יוסף קנר. ת.נ.צ.ב.ה.

• לקבצים נוספים במאגר שלנו: yeda@achiya.org.il • אחיה-המרכז הרב תחומי להצלחת הילד • למידה • הכשרה • טיפול • ידע

טעם אחר: כדי שיהיה התוקע רגיל בתקיעות של ר"ה ולא יבוא לידי טעות (דרשת מהר"ח או"ז ר"ה סימן לג, מנהגי מהר"ם מרוטנברג).

טעם אחר: כדי לחנך התינוקות, **טעם אחר:** כדי להתחנך במצות תקיעה שלושים יום קודם ראש השנה והוא על פי דברי הגמרא שואלים בהלכות הרגל קודם הרגל שלושים יום, כדי שיגיע לחג יעשה המצווה כהלכתם ולא יטעה בהלכותיו (הגהות הרד"ל על פרד"א פמ"ו).

הטעם שתוקעים מר"ח: לפי שהוא דמיון לבעל חובו שנותנים לו ב"ד זמן ל' יום כדי למצוא כדי גאולתו להפטר מנוגשיו, כמו כן נותנים לאיש הישראלי זמן להכין עצמו ל' ימים קודם יום הדין בתשובה, תפילה וצדקה, כדי לתקן מה שפגם (אלף המגן תקפא יא).

הטעם שתוקעים בתפילת שחרית

לפי שעלית משה למרום היתה בהשכמה (מהרי"ל), **טעם אחר:** לפי שזה הזמן שכולם נמצאים בבית הכנסת, **טעם אחר:** לפי שתקנו לתקוע קודם שיוצאים בני האדם למלאכתן, כדי שיעשו מלאכתן בדרך התורה (אגרו"מ חאו"ח ח"ד ס כא אות ה).

עמידה בתקיעות: אין צריך לעמוד בתקיעות אלו, ומה שנוהגים לעמוד משום שבדרך כלל הוא במקום דבלאו הכי עומדים (שו"ת שבט הקהתי ח"ג קפא, קובץ פסקים ותשובות אלול תשרי עמוד טז).

חובת הציבור: מצוות תקיעת שופר בחודש אלול חובה על הציבור כמו קריאת התורה ולא על המתפלל היחיד, **ציבור שלא תקעו בשחרית יש כתבו שצריכים להשלים, והטעם:** לפי שהסיבה שתוקעים שחרית לפי שהתקנה היתה לתקוע רק פעם ביום ותקנו לתקוע בבוקר לפי שהכל מצוים בבית הכנסת, או לפי שתוקעים קודם צאתם למלאכתם, ולכן אם שכחו שחרית צריך לתקוע במנחה מעיקר הדין כדי לתקוע פעם אחת ביום (אגרו"מ חאו"ח ח"ד ס כא אות ח). **ומיהו הגריש"א** כתב שאין ענין להשלים את התקיעות אחר מנחה (הליכות והנהגות תשרי עמוד 3, ציץ אליעזר ח"ב סימן מה).

נשים: נשים אין צריכות לשמוע תקיעות אלו (פסקים והנהגות אלול תשרי עמוד יז).

הטעם שתוקעים כל החודש אע"פ שבזמן שמשו רבנו עלה למרום תקעו רק בר"ח

בכדי לעורר את העם בתשובה, כדכתיב (עמוס ג ו) "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו" (טור או"ח תקפא). **טעם אחר:** כיון שהתחילו סור מרע תוקעים גם כן כל החודש שיעשו טוב, **וסמך לדבר** (תהלים פא-ד) "תקעו בחודש שופר" משמע שנתקע חודש שלם והוא כדי לעורר העם שיעשו תשובה על הראשונות (הלבוש תקפא א).

הטעם שאין תוקעים בעשרת ימי תשובה

לפי שטעם התקיעה הוא כדי לערבב השטן שלא ידע מתו ר"ה ועשרת ימי תשובה הם אחר ראש השנה ולא שייך טעם הנ"ל (פרישה תקפא ג).

הקדמונים נתנו סימן "אריה שאג מי לא ירא" (עמוס ג ח) אריה ר"ת אלול - ראש השנה - יום כיפור - הושענא רבה, שהם ימים של רחמים וימי רצון (קיצור של"ה מסכת ר"ה, א"ר תקפא א), והוא רמז לעורר לב הנרדמים להקיצם לחזור בתשובה בימים מיוחדים אלו.

מנהגי חודש אלול

תקיעה בשופר

מתחילין לתקוע אחר התפילת שחרית (שו"ע תקפא א)

יש הנוהגים: להתחיל לתקוע מיום א' דר"ח אלול (מטה אפרים תקפא ז), **ויש הנוהגים:** מיום ב' של ר"ח אלול לתקוע בשופר בסוף תפילת שחרית (טור תקפא א), **סמך לדבר** (תהלים פא ד) תקעו בחודש שופר" משמע חודש שלם ומזה הטעם נהגו לתקוע ביום ב' דר"ח דאז הוא ל' יום עם ב' ימים של ר"ה (מטה משה תשעח).

בני ספרד לא נהגו לתקוע תקיעות אלול בתפילת שחרית, **והטעם:** כדי לא להעיב על מצוות התקיעה בראש השנה (מנהגים של יהודי ירושלים הספרדים הובא בתוך ילקוט מנהגים עמוד 405 אות 3). **ויש קהילות** שנהגו לתקוע בזמן הסליחות.

רמז למנהג לתקוע בחודש אלול

על פי מה שהביא הבית יוסף (סימן תכב) בשם הגאונים רמז לאמירת הלל בר"ח ממזמור תהילים קנ "הללו אל בקדשו" י"ב פעמים הללו כנגד י"ב חודשי השנה ולכן כופלים כל הנשמה כנגד חודש העיבור [אדר ב'] ולפי זה "הללו בתקע בשופר", מכון כנגד חודש אלול (קצה המטה תקפא כ).

הטעם שתוקעים בשופר: מפני שבו ביום עלה משה רבנו למרום לקבל לוחות אחרונות, והעבירו שופר במחנה שמשו עלה להר שלא יטעו ישראל עוד אחר עבודה זרה, כמו שטעו בראשונה שטעו בחשבון הימים ועשו עגל, ואם כן על ידי השופר נתעלה ה' יתברך שנמנעו ישראל מלחטוא, ועל זה נאמר בתהילים (מז ו) "עלה אלוהים בתרועה". לכן אנו תוקעים כדי למנוע את העם מחטא ועון, כיון שעכשיו קרב הזמן של יום הדין שבו הקב"ה יושב ודן את העולם כלו (טור ריש סימן תקפא בשם פרקי דר"א, לבוש תקפא א).

טעם אחר: כדי לעורר את הלבבות ע"י קול השופר שיחזרו בתשובה כדכתיב (עמוס ג ו) "אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו" משל לדבר מלך כשבא לצור על העיר וכן הצופה על המגדל כשרואה חיילים באים על העיר דרכו להריע ולתקוע להזהיר את העם שיהיו על משמרתם (מהרי"ל מנהגים).

טעם אחר בתקיעה: כדי לערבב השטן שלא ישטין את ישראל שלא ידע מתי ראש השנה ובכך לא יקטרג (טור תקפא א), [ומטעם המנהג שלא להזכיר ר"ח תשרי בשבת שלפנו בבתי כנסיות כמו שרגילים להזכיר שאר ר"ח יהיה ביום פלוני, ומטעם זה אין תוקעים בערב ראש השנה] **הלבוש כתב קצת שונה:** כדי לבלבל השטן שיזכור יום דינו לעתיד לבוא (לבוש תקפא א).

טעם אחר: משום שנראה כמוסיף על המצוות דומיא לישן בשמיני עצרת בסוכה (דברי ישראל ח"א קנט בשם לקחב"ח ח"ד גליון תקפא ס"א).

הטעם שתוקעים רק תשר"ת ולא מוסיפים תש"ת ותר"ת

הב"ח (תקצב ג) הביא את דברי הערוך שכתב דבכל פעם שתוקעים צריך לתקוע תשר"ת תש"ת ותר"ת, והטעם: משום שאם יתקעו רק תשר"ת לבד או רק תש"ת ותר"ת לבד עלולים לטעות שזה עיקר התקיעות, וכתב דלפי זה גם בחודש אלול יצטרכו לתקוע כך.

והטעם שלא נהגו כן לפי שמצד ההלכה סגי לתקוע בחזרת הש"ץ רק תשר"ת כמש"כ הרמ"א בסימן תקצב, ואע"פ שאין נוהגים כן, באלול סמכינן על דברי ר"ת (ב"ח שם).

הטעם שאין מברכים על תקיעה זו

אע"פ שתקיעת שופר בחודש אלול הוא מתקנת חכמים (כדמשמע מלשון הפרד"א פרק מ"ו) אין מברכים על התקיעות אלו, לפי שהוא רק להזכיר את התשובה, וכמו שאין מברכים על התענית בימים שמתענין ומתריעים הגם שהם מהתורה (אמרי אמת דף נה טו).

טעם אחר: לפי שתקיעות אלו הם רק הכנה לר"ה, לפי שתקיעות אלו נועדו להכין את הלב כדי שנוכל לקבל התקיעות דר"ה, ואין מברכים על הכנה למצוות, וסומכים על הברכה של עיקר המצווה שהם התקיעות של ר"ה (אדמו"ר רבי אברהם מסוכטשוב נאות דשא).

לדקדק בתקיעות חודש אלול

יש אומרים: שאין מדקדקים בתקיעות אלו שיהיו תקיעות כדין תקיעות של ר"ה (ריטב"א ר"ה כו, ב"ד"ה אמר לוי הגר"ש קמייצנקי הובא דבריו בקובץ הלכות פא ס' יז)

ויש שכתבו: שלכתחילה יש להחמיר בתקיעות אלו שיהיו כדין (שו"ת שבט הקהתי ח"ג ס' קפג אות ד).

קטן בתקיעות אלו

יש אומרים: שלכתחילה יש לגדול לתקוע, והטעם: מפני כבוד הציבור (הגר"ח הובא בספר הלולים קודש לה' פרק ה' הערה 252).

ויש אומרים: שצריך שכל התקיעות צריכות להיות לכתחילה כמו בר"ה לפי זה יש להקפיד שקטן לא יתקע (עיין שו"ת שבט הקהתי ח"ג ס' קפג אות ד).

אמירת מזמור "לדוד ה' אורי וישעי" (תהילים כז)

"לדוד ה'": נהגו בני אשכנז לומר בתפילת שחרית וערבית מזמור (תהילים כז א) "לדוד ה' אורי וישעי", ובנוסח ספרד נהגו לאמרו בתפילת מנחה אחרי "עלינו לשבח", ואומרים עד שמיני עצרת ועד בכלל (מטה אפרים תקפא ו, קצוש"ע קכב), ומנהג בני ספרד שלא לומר מזמור זה כלל, ומנהג הגר"א שאין אומרים כלל. ויש הנוהגים לומר רק שחרית ולא במעריב.

תחילת אמירתו: יש שמתחילים מיום א' (ספר תניא), ומנהגינו להתחיל ביום ב' דר"ח (קצוש"ע קכב ב).

הטעם באמירת מזמור זה ע"פ במדרש שוחר טוב, (תהילים כז פיס' ד) "אורי" - זה ר"ה, "ישעי" - זה יו"כ, "כי יצפנני בסוכה" - זה סוכות (אלף למטה תקפא ס"ק ו).

יש שדחו טעם זה, מהטעם שאם כן כל הפסוקים בתנ"ך שנדרשים על ראש השנה ויו"כ יקבעו בסידור לומר את כל המזמורים פעמים ביום (ר' אברהם דוד לאוואיט בספרו שער הכולל).

טעם אחר: לפי שבמזמור זה יש י"ג שמות הויה שהם כנגד י"ג מידות של רחמים שהם מאירים בימים אלו (בפנים יפות בפרשת אחרי מות ויקרא טז כא בתוד"ה וכתב).

טעם אחר: במזמור זה נאמר בפסוק יג "לולא האמנתי וכו' לולא אותיות אלול (אוצר כל מנהגי ישורון סימן ס).

טעם אחר: במזמור זה נאמר "אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח", "זאת" בגמטריה 408, כמנין צום, קול, ממון, שהם תשובה, תפילה וצדקה, אשר בכוחם להעביר את רוע הגזירה, כנאמר בתפילות הימים הנוראים (הליכות עולם סימן תקפא סעיף י).

מקום אמירתו

ישנם מנהגים רבים היכן לומר פרק זה בתפילה

שחרית: יש שאומרים אחרי חזרת הש"ץ ותחנון קודם חצי קדיש וי"א אחר חצי קדיש (קצה המטה תקפא ס"ק טז), והטעם: לפי שטעם אמירת מזמור זה לפי שיש בו כוונת י"ג מידות של רחמים ולכן יש בו י"ג שמות הויה, לכן אומרים זאת אחר שמו"ע כמו שאנו אומרים בכל השנה י"ג מידות אחר שמו"ע (משמרת שלום תקפא ג), **טעם אחר:** כדי שלא להרבות בקדישים.

אחרי שיר של יום (משנ"ב תקפא ס"ק ב) ובר"ח ובשבת אומרים אחר תפילת שחרית יחד עם שיר של יום של שבת ור"ה, **והטעם שנאמר אחרי שיר של יום:** לפי שתדיר ואינו תדיר תדיר קודם (מט"א שם ו).

בדיניו: יש לומר קדיש בין שיר של יום לדוד ה', **והטעם:** כדי שלא יראה שגם לדוד ה' הוא חלק משיר של יום (משנ"ב שם ס"ק ב).

אחר עלינו לשבח אחר תקיעת שופר: בנוסח ספרד שעלינו הוא סיום התפילה אומרים אותו אחר עלינו, **והטעם:** כדי להסמיכו לתקיעת שופר (קצה המטה תקפא ס"ק טז), **ומנהג אשכנז:** אחרי "קווה אל ה'" ונראה מהטעם כדלעיל.

קדיש אחר "לדוד ה'": יש שנהגו שלא לומר קדיש אחר לדוד, **והטעם:** כדי לא להרבות בקדישים (הערה שעל פסקי סידור הרב).

ביום שמתפללים מוסף: נוסח ספרד שאומרים "שיר של יום" אחר שחרית, אומרים "לדוד" אחר גמור תפילת שחרית קודם אין כמוך או אתה הראת, ומקדימים שיר של יום מפני שתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם (מטה אפרים תקפא ו).

בתפלת מנחה (מטה אפרים תקפא ז, משנ"ב שם ס"ק ב)

יש אומרים: לפני עלינו לשבח, **והטעם:** כדי לא להרבות בקדישים, **ויש אומרים:** אחר עלינו. **והטעם:** נראה לומר משום תדיר ואינו תדיר תדיר קודם (חיי משה תקפא כ).

מעריב: אחרי עלינו לשבח (אלף המגן תקפא ו) **ומנהג הגאון** לא לומר בכלל לא בשחרית ולא במעריב (מעשה רב אות נד).

קדיש בתרא

יש אומרים: שיאמרו אחר אמירת לדוד ה', **הטעם:** לפי שברכו נתקן למאחרים לבוא לכן כל מה שאפשר לאחר אמירתו מאחרים (הגרח"ק בשם החזו"א הובא באורחות רבנו ח"ב ר"ה עמ' קסה).

ומנהגינו: לומר "ברכו" אחר "עלינו לשבח", **והטעם:** להראות שאמירת מזמור "לדוד ה'" היא הוספה מיוחדת (דברי יוסף עמ' קפא בשם הגר"ש דבליצקי).

סליחות לבני ספרד

בני ספרד: מתחילים באמירת סליחות מראש חודש (שו"ע תקפא א) **הטעם:** לפי שמשה רבינו עלה להר סיני לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר עבודה זרה והוי עת רצון (משנ"ב ריש תקפא), **טעם אחר:** כשם שאמרו חז"ל "דורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום" (פסחים דף ו), כמו כן ראוי להקדים שלשים יום קודם ר"ה להרבות בתפילה ותחנונים ולעורר הלבבות לתשובה (חיבור התשובה למאירי עמ' 260).

אמירת תהילים

אמירת תהילים: נוהגים בכל יום של ימי החול מראש חודש אלול ואילך לומר אחר התפילה עשרה מזמורי תהילים בציבור (משנ"ב תקפא ס"ק יג), ואין המנהג לומר בציבור, ואין מתחילים בר"ח לפי שאין אומרים סליחות ותחנונים בר"ח (משנ"ב תקפא ס"ק א בשם הפרי מגדים), ומכונים לגמור ספר התהילים ב' פעמים לפני ראש השנה והוא עולה בגימטריא "כפר" (מטה אפרים תקפא ס"ק ח).

ובעשרת ימי תשובה אומרים יותר מעשרה פרקים כדי לגמור כל התהילים פעם שלישית לפני יום כיפור (מטה אפרים תקפא ס"ק ח).

אמירת היה"ר: ביה"ר שאומרים לפני אמירת תהילים ראוי לדלג תיבות "שבהם שבעים שנה", **והטעם:** לפי שהוא שפת יתר שאין נראה לתת קצבה לשנותיו דשמו מן השמים ירחמו עליו להאריך ימיו ויגיע לגבורות, וכיון שאין אומרים ספר שלם י"ל ביה"ר אחר התהילים "בזכות מזמורי תהילים שקראנו לפניך" (מטה אפרים תקפא אלף למטה ס"ק י, משנ"ב ס"ק ג).

"בהם שבעים שנה"

יש אומרים: שיש לדלג תיבות אלו (משנ"ב תקפא ס"ק ג) ואע"פ שהכוונה על פי הפסוק נאמר (תהילים צ י) "ימי שנותינו בהם

שבעים שנה", **והטעם:** לפי שאין לו לאדם לתת קצבה לשנותיו דשמו מן השמים רוצים להאריך שנותיו יותר (תשובות והנהגות או"ח סימן נט). **ויש שנהגו** לאומרו (פנים יפות על התורה מבעל ההפלאה פרשת חיי שרה).

בזכות ספר – בזכות מזמורי התהילים

ב"יהי רצון" אחר אמירת התהילים כשמסיים את הספר יאמר "בזכות ספר התהילים", וכשאמר רק כמה מזמורים יאמר "בזכות מזמורי תהילים שקראנו לפניך" (משנ"ב תקפא ס"ק ג).

"ומאוצר מתנת חינוך וכו"

יש אומרים: שיש לכוון לקיים מצות עשה של תלמוד תורה ויאמר "ויהא נחשב לפניך אמירת תהילים שאני אומר כעסק התורה בנגעים ואהלות" **והטעם:** לפי שבתלמוד תורה אף שאינו מבין יוצא ידי חובת ת"ת אם מתכוון, אבל בעלמא כשאומר תהילים לתחינה ובקשה ואם מתכוון לשפוך לבבו בתחינה לה' אינו כדברי תורה ולכן צריך שיכוון לדברי תורה דווקא שאז יעלה לו לדברי תורה (תשובות והנהגות או"ח סימן נט הביא שמצא כן בספר הפרדס מהגה"ק בעל הפרדס).

פסוקי "לכו נרננה לה" וכו' (תהילים צה)

אחר אמירת ה"יהי רצון" יש הנוהגים לומר פסוקים אלו "לכו נרננה" "נקדמה פניו" "כי אל" (קיצור השל"ה הנהגת תהילים), **והטעם:** לפי שבכל בקשה צריך לפתוח בשבח ולכן נהגו לפתוח בפסוקי שבח אלו (עיי' נצי"ב על הספרי בהעלותך מז, רשב"ץ ברכות לא, א).

בגמר התהילים אומרים פסוקי (משלי יח י) "מי יתן מציון" "ותשועות צדיקים" "ויעזרם ה'" (קיצור השל"ה הנהגת תהילים).

בדיקת המזוזה

אנשי מעשה נוהגים לבדוק את המזוזות בחודש אלול מדי שנה בשנה (מטה אפרים, קיצור שולחן ערוך קכח ח).

שליחת כרטיס ברכה

המנהג לשלוח איש לרעהו כרטיס ברכה עם איחולים לבנים לקראת יום הדין

ישנם המתנגדים למנהג הזה, **מהטעם:** משום שהמנהג הזה בא מהאומות ויש בזה משום הליכה בדרכיהם ולכן צריך לבטלן (אוצר מנהגי ישראל תחילת דיני ראש השנה בהערה).

הטעם שאין לחוש לחוקות הגוים: כיון שאין עושים כן כדי להידמות להם אלא לאחל איש לרעהו ברכת גמור חתימה טובה (שו"ת נחלת פנחס ח"ב סימן לו).

להערות, תרומות והנצחות: י. לב, ראב"ד 5. טלפון: 052-7668608

לקבלת העלון במייל: lev17382@gmail.com